

Nieuwe kennis en vaardigheden in het politiewerk

De samenleving digitaliseert en dus ook het politiewerk. Hierbij kan worden gedacht aan de opsporing van klassieke delicten en nieuwe vormen van criminaliteit die door digitalisering zijn ontstaan. Denk aan oplichting en illegale drugshandel die inmiddels ook via het internet plaatsvinden tot hacking en het verspreiden van computervirussen (Oerlemans & Van der Wagen, 2021). Maar in een gedigitaliseerde samenleving met het internet als infrastructuur verandert niet alleen een deel van de criminaliteit en de opsporing hiervan, ook andere aspecten van het politiewerk krijgen hierdoor een nieuwe invulling.

Inmiddels helpen op lokaal niveau digitale wijkagenten burgers bij aangiftes van cybercriminaliteit of marktplaatsfraude en zijn specifieke afdelingen als Team Rendement Operationele Informatie (TROI) opgericht om digitale tools te ontwikkelen waarmee bijvoorbeeld in beslag genomen data kunnen worden geanalyseerd met betrekking tot thema's zoals witwassen en drugshandel.

Op zoek naar nieuwe kennis en vaardigheden

Een gedigitaliseerde samenleving, en de politie die hierin meebeweegt, leidt tot de vraag welke nieuwe vormen van kennis en vaardigheden hiervoor nodig zijn. In antwoord hierop hebben wij tussen maart 2021 en maart 2023 periodiek alle vacatures op de wervingssite www.kombijdepolitie.nl doorgenomen met het oog op functieomschrijvingen die in verband kunnen worden gebracht met digitaal politiewerk. Zoektermen die hierbij zijn gebruikt, zijn onder meer 'cyber', 'internet', 'digitaal' en 'big

data'. Dit leverde ruim honderdvijftig geschikte advertenties op. In dit artikel doen we verslag van de uitkomst van de analyse van deze vacatures. Voordat we de resultaten daarvan bespreken, geven we eerst een beknopt overzicht van veranderingen in de laatste decennia in de kennis en vaardigheden van politiewerk.

Veranderingen in kennis en vaardigheden

Voor een doeltreffend handelen van de politie-professional zijn onder meer kennis, kunde en beheersing van het gebruikte instrumentarium noodzakelijk. Dat gaat gepaard met specifieke competenties en vaardigheden. In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen startbekwaamheid en vakbekwaamheid. Startbekwaam betekent dat iemand bevoegd en bekwaam is om te starten in een politiefunctie. Wil dezelfde persoon ook vakbekwaam zijn, dan zullen hiervoor in de praktijk de nodige uren ervaring moeten worden opgedaan. Op die manier wordt kennis direct

Over de auteurs

Melvin Soudijn is als operationeel expert D verbonden aan de Landelijke Eenheid, DLIO, van de Nationale Politie. Marc Schuilenburg is werkzaam als bijzonder hoogleraar Digital Surveillance aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en aan de Vrije Universiteit Amsterdam.

toegepast tijdens het werk waarbij er ruimte moet zijn om daarop te reflecteren. Belang van een goede opleiding is hiervoor een van de vereisten. Hoewel hierin steeds meer verandering komt, staat de politie van oudsher bekend als een praktische mbo-organisatie.

Het is lastig specifieke uitspraken te doen over de kennisbasis van het politiewerk. Daarvoor zijn de functies en bijbehorende competenties binnen de Nationale Politie te uiteenlopend. Met betrekking tot de maatschappelijke trend van digitalisering wordt in wetenschappelijk onderzoek wel gewezen op veranderingen die zich hierbij hebben voorgedaan in de uitoefening van de politietaak vanaf het einde van de jaren 1990, zowel op epistemologisch als op methodologisch niveau (Hannah-Moffat, 2019). Daarbij wordt gewezen op de aanvankelijk grote invloed van psychologische kennis in de strafrechtketen met betrekking tot de inzet van zogeheten actuariële instrumenten. Instrumenten waarmee risico's kunnen worden voorspeld op het gebied van criminaliteit en recidive. Deze actuariële risicotaxatie-instrumenten worden over het algemeen op een 'evidence-based' manier ontworpen en hebben duidelijke wortels in de klinische praktijk. Wetenschappelijke verklaringen voor het plegen van criminaliteit en recidive, zoals persoonskenmerken van daders en slachtoffers staan hierbij centraal.

De opkomst van het internet als nieuwe gelegenheidsstructuur in het algemeen en het gebruik van big data en algoritmes in de opsporing in het bijzonder leidt tot een ander perspectief op politiewerk. Inmiddels is een technisch-economische benadering dominant geworden, waarbij wordt verondersteld dat digitale tools om de politietaak uit te voeren efficiënter en objectiever zijn dan door psychologische kennis geïnformeerde instrumenten. Deze digitale transformatie heeft ook consequenties op de werkvloer waarbij andere vormen van kennis, vaardigheden en bijbehorend gedrag van politiemensen noodzakelijk worden geacht. Dat maakt de vraag relevant welke competenties dit zijn en voor welke functies ze binnen de politieorganisatie worden gevraagd.

Resultaten onderzoek

Tot ongeveer 2014 was het beleid binnen de politie dat 'digitaal' géén specialisme is. Uitzondering daarop is het team High Tech Crime

De opkomst van het internet leidt tot een ander perspectief op politiewerk

(HTC) dat op landelijk niveau opsporingsonderzoek doet naar digitale criminaliteit en nieuwe vormen van cybercrime, waaronder hacks en gijzelsoftware (Stol, 2018). Inmiddels is hierin flink verandering gekomen, zo blijkt uit de vacatures die we de afgelopen twee jaar hebben geanalyseerd. We zullen hiertoe de volgende aspecten behandelen die met veranderingen in politievaardigheden op digitaal vlak te maken hebben: functies, competenties, geografische spreiding en opleiding/schaal.

Functies

Het eerste dat opvalt, is dat de vacatures een zeer grote variatie, een smörgåsbord, aan functieomschrijvingen laten zien. Er is simpelweg weinig uniformiteit in de functietitels te ontdekken. Alleen de functies van 'data engineer', 'netwerkontwerper' en 'test specialist' keren meerdere malen terug. Neem een term als 'digitaal'. Het blijkt dat er een 'digitale rechercheur netwerken en *the internet of things*' wordt gezocht, een 'digitaal rechercheur mobile & smart devices', een 'digitaal specialist automotive en embedded systems', en een 'landelijk digitaal coördinator'. Soms wordt er in de advertenties op een bepaald onderdeel van digitaal werk een accent gelegd, zoals de functietitels 'lead engineer cloud & big data', 'productlijnmanager cloud & big data', 'delivery manager cloud & big data' en een 'solution architect cloud & big data' laten zien.

Het lijkt wellicht vreemd dat er een grote verscheidenheid aan functietitels optreedt, maar dat is het niet wanneer ook naar de omschrijving van de functie wordt gekeken. Dan blijkt dat de invulling van de functie toch telkens anders is. Enerzijds omdat een bepaald politieonderdeel op zoek is naar

Literatuur

- Hannah-Moffat, K. (2019). 'Algorithmic Risk Governance: Big Data Analytics, Race and Information Activism in Criminal Justice Debates'. *Theoretical Criminology*, 23(4), 453-470.
- Oerlemans, J.-J. & Van der Wagen, W. (2021). Types of cybercrime and their criminalisation. In: W. van der Wagen, J.J. Oerlemans & M. Weulen Kranenburg (eds.), *Essentials in cybercrime. A criminological overview for education and practice*. The Hague: Eleven International Publishing, pp. 53-97.
- Schuilenburg, M. & Soudijn, M. (2021). Big data in het veiligheidsdomein: Onderzoek naar big data-toepassingen bij de Nederlandse politie en de positieve effecten hiervan voor de politieorganisatie. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 20(4), 44-62.
- Schuilenburg, M. & Wessels, M. (2022). Vier handvatten voor betrouwbare algoritmische toepassingen in het politiewerk. *Het tijdschrift voor de politie*, 3, 11-15.
- Stol, W. (2018). Politiewerk is ... werken in een digitale samenleving. *Tijdschrift voor de Politie*, 80(5), 22-25.
- WRR (2021). *Politiefunctie in een veranderende omgeving*. Den Haag.

Digitale **expertise** komt ook terug in het **werk** op **straat**

specifieke eisen, anderzijds omdat het werk op uiteenlopende vakgebieden moet gaan plaatsvinden. Deze vakgebieden, zo blijkt uit de advertenties, zijn grosso modo onder te verdelen in varianten van procesmatige dan wel operationele intelligence, analyse, bedrijfsvoering of advies. Hierdoor blijft de digitale expertise niet beperkt tot de opsporing van online- en cybercriminaliteit, maar komt ze ook terug in intelligence en het werk op straat (Schuilenburg & Soudijn, 2021).

Competenties/vaardigheden

Op het gebied van competenties komen de vacatureteksten meer overeen. In de vacatures worden specifieke technische vaardigheden als het beheersen van bepaalde programmeer- of scripttalen zoals Python, Linux, HTML of Javascript gevraagd. In diverse functies wordt met big data gewerkt, waardoor ook kennis en ervaring met relevante (computer)programma's wordt gezocht. Het gaat dan om vaardigheden met betrekking tot Elastic-Search, Kubernetes, Hadoop of Graph databases. Een illustratie hiervan is de werving van een operator die verschillende hardware en software gaat gebruiken, waaronder Raspberry Pi's, zelfgebouwde tools en C2-frameworks. Kijken we over specifieke eisen als affiniteit met bepaalde programmeertalen of systemen heen, dan blijkt dat de boventoon in de vacatures

Er ontstaat een grote
discretionaire **ruimte** voor
software **developers** en
netwerkontwerpers

wordt gevoerd door een vaardigheid om samen te werken. De vacatures geven aan dat kandidaten in specifieke teams zullen worden gestationeerd die gezamenlijk aan bepaalde producten of doelstellingen werken. Verder wordt verwacht dat kennis en ervaring met collega's wordt gedeeld of, waar nodig, wordt bijgesprongen. Hierbij komt een stuk communicatievaardigheid kijken. Er wordt gesproken over 'afstemmen', 'informerend' en 'terugkoppelen' met afnemers (personen in het werkveld) en opdrachtgevers. Net als in het leger is politiewerk een kwestie van teamwerk en kan een sterk gevoel van saamhorigheid kweken. In die zin kan bij de digitale vernieuwing nog steeds het oude *corps d'esprit* worden teruggevonden.

Geografische variatie en opleiding/salaris-schaal

De analyse van de vacatures toont dat in alle politieregio's naar digitale vaardigheden wordt gevraagd. De digitale vernieuwing binnen de politie blijft dus niet beperkt tot een centraal hoofdkantoor ergens op de achtergrond, maar vindt in alle geledingen in de organisatie en in alle regio's plaats. Dat neemt niet weg dat er bepaalde concentraties zijn te vinden, zoals in Driebergen of Utrecht. Dat is te verklaren omdat op deze plekken specialistische politie-eenheden zitten die zich met de bestrijding van high-tech crime (HTC) bezighouden of een dienstencentrum (TRO) herbergen.

Door de digitalisering van de politiefunctie is er ook meer vraag naar hoogopgeleid personeel binnen de organisatie ontstaan. Het aantal hoger opgeleiden in de politie neemt hierdoor gestaag toe. Uit de vacatures spreekt duidelijk een voorkeur voor minimaal een hbo-opleiding, en in enkele gevallen is zelfs een wo-opleiding een vereiste. De salariering is dan ook navenant ingeschaald, met gemiddeld een startbedrag op schaal 10 of 11 (ongeveer 3.000, resp. 3.700 euro bruto) tot senior experts in schaal 13. Ter vergelijking: een beginnende surveillant op straat wordt binnen de Nationale Politie ingedeeld in schaal 6 (2.245 euro).

Conclusie en discussie

De Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid (2021) schrijft dat het internet 'underpoliced' is en dat digitaal politiewerk vraagt om andere kennis van politiemedewerkers. Op basis van de geanalyseerde vacatures kunnen we vier ontwikkelingen voor de politiepraktijk afleiden. Ten eerste behelst de digitalisering van het politiewerk veel meer dan alleen nieuwe

manieren van Rechercheren, zoals de inzet van cyberspecialisten in de opsporing van online-criminaliteit. De digitalisering vindt juist over de gehele breedte van de politieorganisatie plaats, van de klassieke handhaving op straat en de opsporing tot intelligence en ondersteunende functies, die gericht zijn op optimalisatie van de interne bedrijfsvoering. Ten tweede valt op dat de digitalisering zeer specialistische kennis vergt in bepaalde politiefuncties, waaronder beheersing van verschillende programmeertalen en skills om nieuwe digitale tools te ontwerpen, maar dat deze kennis doorgaans wordt ingebed in een breder kader en onderling een wisselwerking tussen developers, management en gebruikers op de werkvloer stimuleert. Dit lijkt op het eerste gezicht geen bijzondere constatering, maar hierbij moet wel het volgende worden gerealiseerd: dergelijke specialistische kennis maakt al te strakke sturing en managementmethoden lastig en zal in de praktijk leiden tot een grote discretionaire ruimte voor bepaalde politiefuncties, zoals in het geval van 'software developers' en 'netwerkontwerpers'. Dat maakt de vraag relevant hoe de leiding van de politie op hun werk kan sturen, bijvoorbeeld bij het ontwerp van nieuwe tools voor de opsporing van criminaliteit. Aan deze tools worden vanuit nationale en internationale regelgeving namelijk steeds meer eisen gesteld in relatie tot publieke waarden zoals non-discriminatie en algoritmische verantwoording (Schuilenburg & Wessels, 2022).

Een derde constatering is dat digitalisering niet op één plek binnen de organisatie plaatsvindt, maar in alle Nederlandse politieregio's

“

Politiewerk is een kwestie van **teamwerk** en kan een sterk gevoel van **saamhorigheid** kweken

wordt opgepakt. Dat is een positieve ontwikkeling, maar tegelijk roept de verscheidenheid aan functies de vraag op in hoeverre de leiding van de Nationale Politie erin slaagt inhoud te geven aan de vraag wat en op welke plek er precies nodig is om de digitalisering van de politiefunctie eigen te maken.

Ten vierde jaagt de digitale transitie van de politie de werving van hoger opgeleid personeel aan. Daarbij wordt het kennisniveau standaard gezocht op hbo- en zelfs op universitair niveau. Dit is in overeenstemming met de oude ambitie om het percentage hoger opgeleiden en specialisten binnen de politie fundamenteel te verhogen. De keerzijde hiervan is dat personeel met een mbo-opleiding hun promotiekansen zien verminderen. Hier zit dan ook een winstwaarschuwing die aan de digitalisering van de politieorganisatie moet worden meegegeven. Handhavers kunnen op straat nog zoveel digitaal worden ondersteund, uiteindelijk moeten er wel mensen zijn die 'met hun poten in de modder' durven te staan. •

